

FULD TALE

Arrangement:	KUUs høring om armlængdeprincippet	27. februar 2013
Åbent eller lukket:	Åbent	
Dato og klokkeslæt:	22/2 kl. 9-12 (ministeren taler 9.05-9.20)	
Sted:	Lokale 1-133, Christiansborg	
Taletid:	15. min.	
Forv. Antal deltagere:	D. 13. februar var der tilmeldt 4 tilhørere til arrangementet, men der kommer givetvist flere tilmeldinger.	
Evt. andre forhold ministeren bør være opmærksom på:		
Kontaktperson:	Michael Winding 41 39 38 44	

Jeg tror, at vi hele det politiske spektrum rundt er meget enige om at bakke op om armlængdeprincippet.

Men jeg tror også, at der er god mening i at granske, hvad det egentlig er, vi mener, når vi taler om princippet.

Og om hvordan vi skal arbejde med det i praksis – ikke mindst som politikere.

Derfor vil jeg takke kulturudvalget for at holde denne høring. Det er et meget væsentligt emne. Og jeg synes, at programmet ser meget lovende ud.

Et gammelt ord siger jo, at ”Den der betaler for musikken, bestemmer også, hvad der skal spilles.”

Og sådan har det altid været.

Dog ikke i Danmark.

For her har armslængdeprincippet næsten fået status af en grundlov for, hvordan vi støtter kunsten og kulturen.

Hermed prøver vi at undgå statsstøttens potentielle bagside: Politisk kontrol.

Vi vil gerne have kunsten. Vi har brug for den. Derfor støtter vi den. Men vi har ikke brug for politisk styret kunst.

Der skal være en distance mellem politikerne og kunstnerne. For vi må – i et sjældent tilfælde af selvindsigt – indrømme, at fagfolk er de bedste til at bedømme faglige spørgsmål.

Armslængdeprincippet er jo princippet om, at vi politikere fastsætter de overordnede rammer for støtten til kunst og kultur.

Og at vi overlader det til uafhængige faglige eksperter at bestemme, hvilke kunstnere, der konkret skal tildeles støtte.

Jeg har ladet mig fortælle, at princippet anvendelse på kulturområdet kan tilskrives den berømte engelske økonom John Maynard Keynes, som lige efter krigen var med til udforme et nyt engelsk kunststøttesystem.

Bagtæppet var erfaringerne med ensrettet og politisk dikteret kunst, som man oplevede under totalitære styreformer – for eksempel nazismen, fascismen og kommunismen.

Her var kunsten blevet brugt som et propaganda-instrument til indoktrinering af befolkningen med fremstillinger af det gode liv.

Og af hvem der var gode og dårlige mennesker. For eksempel det perfekte ariske menneske og dets modsætning "Der Ewige Jude".

Med "The Arms Length Principle" kom der en skærmende distance ind mellem den politiske magt og kunsten og kulturen. Nærmere bestemt en arms længde.

Men hvor lang er den arm egentlig? Og i hvor mange vinkler kan den bøjes? Ja, det er der mange meninger om.

Som den norske forsker Per Mangset er inde på, så er armslængdeprincippet et vedvarende kamp- og diskussionsfelt. Det vil han nok sige mere om i dag.

For hvor er det helt præcist grænserne går mellem de overordnede rammer, som vi politikere udstikker?

Og så de beslutninger om støttetildeling, som kunstfaglige eksperter udstikker?

Og kan og skal man overhovedet adskille de to beslutningssfærer helt fra hinanden?

I Danmark kender vi jo især armlængdeprincippet fra Statens Kunstfond og Filminstituttet. Vi politikere bestemmer økonomien, den grundlæggende struktur og de overordnede indholdsmæssige rammer.

Og de kunst- og filmfaglige eksperter, som er udpeget for en tidsbegrænset periode, træffer så beslutningerne

om, hvem der konkret skal tildeles kunst- og filmstøtten. For eksempel arbejdslegater og konsulentstøtte.

Et klart snit, ikke? Men virkeligheden er nok mere mudret. For de rammer, som vi politikere udstikker, kan jo godt påvirke, hvilken retning støtten sendes i. Det er jo faktisk meningen.

For eksempel har vi politikere i loven om Statens Kunstfond bestemt, at fonden i sin støtte – udover at se på den kunstneriske kvalitet – også skal fremme den geografiske spredning af kunst i hele landet og tilgodese formidling af kunst over for børn og unge.

De bestemmelser påvirker selvfølgelig, hvilken retning støtten sendes i, og de konkrete beslutninger om støttetildeling.

Og hvad med de økonomiske rammer, som vi politikere udstikker for ”armslængdeorganerne”?

De rammer kan vel også påvirke beslutningerne om konkret støttetildeling.

For hvad man i Kunstfondens udvalg vil prioritere, afhænger vel et eller andet sted også af, hvor mange penge udvalget har til rådighed.

Og hvad med udvalgsstrukturen i Kunstfonden og puljestrukturen på filmområdet, som jo er fastlagt af os politikere – nogen gange med en endog meget stor detaljeringsgrad.

Disse strukturer er jo med til at bestemme, hvilke former for kunst, der overhovedet kan få støtte. Og hvilke former, der er ude i kulden.

Dette bare for antyde, hvor svært det i praksis kan være at sætte helt vandtætte skotter mellem den politiske sfære og kunsten under armslængdeprincippet.

Men det er min opfattelse, at armslængdeprincippet er det bedste bud, vi har på, hvordan den støttede kunst kan skærmes fra at blive brugt som instrument til politiske formål.

Det her berører jo selvfølgelig også et mere grundlæggende spørgsmål om, i hvilket omfang vi som kulturpolitikere egentlig kan tillade os at have meninger om kunsten og kulturen.

Et dilemma her er, at den bedste kunstfaglige ekspertise nogle gange tilsiger, at kunst med et meget begrænset publikum skal støttes. Fordi det nu en gang er den kunst, som vurderes at have den højeste kvalitet.

Samtidig har vi som kulturpolitikere et ansvar for, at tjene folkets interesser, herunder hvad dem, der i sidste ende finansierer støtten, mener: borgerne.

I et demokrati er det helt nødvendigt, at kunststøttesystemet bliver oplevet som relevant af borgerne. Og at systemet ikke fremstår som en ekskluderende, elitær ”lukket fest”.

Det kan der faktisk godt være en risiko for. Blandt andet fordi de faglige eksperter, der udpeges til bedømmelsesorganerne, ofte kommer fra relativt små miljøer, hvor alle kender alle.

Sådan må det nødvendigvis være, når man vil have fat i de bedste faglige eksperter i et lille sprogområde, der som det danske, jo næsten er for lille til egen ballet.

Risikoen for nepotisme mindskes af forskellige procedurer. For eksempel at man går uden for døren ved behandling af ansøgninger fra folk, der er tæt på en.

Alligevel kan der rundt omkring godt danne sig et billede af systemet som en fætter-kusine-fest. Det er ikke et fair billede. Og det er ærgerligt, fordi det undergraver systemets legitimitet.

Vi skal som kulturpolitikere balancere mellem det kunstfaglige og det demokratiske hensyn. Og det kan nogle gange være en særdeles vanskelig linedans.

Den balancegang er nødvendig for at holde kunststøttesystemet relevant - både i forhold til kulturen og i forhold til samfundet.

I den linedans er armlængdeprincippet vores bedste redskab til at holde balancen.

Jeg mener, at vi politikere ikke skal blive så bange for vores egen skygge, at vi ikke tør mene noget.

Vi har jo en forpligtelse til at sikre, at rammerne for kunsten og kulturen er de rigtige.

Og med udgangspunkt i armslængdeprincippet skal vi selvfølgelig så overlade det til den kunstfaglige ekspertise at indholds-udfylde disse rammer.

Jeg vil for eksempel gerne se på, om den grundlæggende fordeling i kunststøtten mellem elite, talentlag og, hvad man kan kalde mainstream er, som den skal være.

Det er min opfattelse, at støtten bør fokusere mere på den absolutte elite og på talentlaget. Mens vi skal give det, der kan klare sig uden støtte, mere fri til netop at klare sig selv. Jeg vil i den kommende tid overveje mulige måder at gøre dette på.

Jeg tror også, at der er god mening i at prøve at forenkle rammerne i støttestrukturene lidt.

Jeg så for eksempel gerne, at vi gik i retning af lidt færre politisk øremærkede afgrænsede puljer.

Det ville efter min mening give en større dynamisk evne i støttesystemet.

For det er jo ikke nødvendigvis sådan, at vi fra politisk hold altid er de bedste til at forudsige, hvad der præcist vil være fornuftigt at støtte flere år frem i tiden.

Vi skulle jo gerne have et system, der også selv kan opfange de nye ting, der hele tiden sker i kunsten og kulturen.

Jeg tror også, at der er et behov for, at vi generelt tænker kulturpolitikken lidt bredere.

Kulturpolitikken skal have mere øje for de rammebetingelser, der er for den markedsdrevne del af kulturen. Og for de andre ting der sker uden for vores normale støttesystemer.

Det giver kulturpolitikken flere tangenter at spille på. Og måske kan vi så fokusere vores støtteordninger mere på det, der virkelig har brug for støtte.

Det er for eksempel tankevækkende, at den danske Oscar-nominerede kortfilm ”Silent Nights”, så vidt jeg er orienteret, er produceret uden støtte fra Filminstituttet.

Det synes jeg ikke, man skal bebrejde Filminstituttet, som jo i øvrigt har støttet årets anden danske Oscar-nominerede film ”Under sandet”.

Jeg synes snarere, at det er godt, at der i Danmark er mange forskellige veje til at få kunsten frem.

Jeg tror, at vi ved at medtænke hele kredsløbet kan få mere dynamik ind i vores støttesystemer.

Jeg har endnu ikke præcise bud på, hvordan disse rammer kan ændres. Men jeg vil overveje det nærmere i den kommende tid. Og jeg vil selvfølgelig inddrage ordførerne i overvejelserne.

Afslutningsvist vil jeg nævne, at jeg, udover at være en stor tilhænger af armslængdeprincippet, er en ligeså stor tilhænger af et beslægtet og meget vigtigt princip.

Jeg tænker her på, hvad der er blevet kaldt for ”selvforvaltningsprincippet”, som omfatter en stor del af de kulturinstitutioner, som staten støtter.

Altså det princip efter hvilket institutionerne tildeles autonomi til selv at træffe en række faglige beslutninger uden politisk indblanding.

Begge principper er helt nødvendige afskærmninger af kunsten og kulturen fra det politiske niveaus ønske om at få fingrene for langt ned i de faglige beslutninger.

De to principper er – sammen med den kunst og kultur der foregår uden for støttesystemerne, for eksempel på markedet – afgørende for, at vi har et tidssvarende, vitalt og pluralistisk kunst og kulturliv.

Men principperne må ikke have den effekt, at vi som politikere bliver berøringsangste overfor at mene noget om kunsten.

Vi politikere skal forholde os til hvilken rolle, vi gerne ser kunsten spille i samfundet.

Og vi skal turde foretage de nødvendige prioriteringer af de økonomiske midler på området og øvrige justeringer af rammevilkårene.

Hvis vi forsømmer det, kan man for alvor frygte at kunsten bliver isoleret i sit elfenbenstårn. Og det tvivler jeg meget på, at nogen ønsker.

Det er derfor rigtig godt, at vi får lejlighed til at drøfte emnet i dag. Endnu en gang tak til udvalget for initiativet.

Tak for ordet.